

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj: vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 67 • Maribor, četrtek, dne 13. junija 1940 • Leto XV

Naloga časa...

Nikdar še nismo čutili večje potrebe, kakor danes, da pozorno motrimo, kaj se dogaja okoli nas.

Vsak minuli dan nam prinaša dogodke, ki niso prav nič razveseljivi.

Naša država, čeprav se ne nahaja direktno v vrtincu vojne — vendar le občuti njene posledice. To je povsem razumljivo, če vpoštevamo dejstvo, da se večina dežel, ki zamenjavajo svoje blago z našo državo, nahaja v vojni in da je zaradi tega tudi v naši državi nastala velika gospodarska motnja, ki je zavrila ves gospodarski promet.

Ta glavni vzrok v gospodarskem zastoju pa izpopolnjuje še vojna psihoza. Strah »za jutri« in stalna negotovost pa še bolj ovirajo gospodarstvo, in vse to je pa obenem povzročilo naglo podražitev življenjskih potrebščin, ki ima za posledico obubožanje širokih ljudskih slojev.

Takemu stanju se niso mogle ogniti naše delavske množice. Vsak dan prinaša nove dogodke, ki temeljito menjajo vse ono, kar smo storili in kar smo nameravali storiti. Čeprav je dosedanje delo bilo okrnjeno, da ni nudilo velike perspektive, ali vendar se je moglo zgraditi podrobnejši načrt dela. Danes pa to ni več mogoče!

Po razmerah se napravljajo tudi sklepi — je rekel filozof. In zdi se, da je imel prav. Čas, ki ga preživljamo, nalaga tudi nam tako nalogo. Zakaj, danes ni mogoče drugače delovati. Morje vsega sveta je vzvalovilo in prekinilo normalne odnose, ki bi morali ostati trdni.

Delavsko gibanje je borec za mir! Bori se tudi danes zanj, bori se za vse človeštvo. Bori se za demokracijo, ki je edina v stanu da ustvari blagostanje je edina v stanu da ustvari blagostanje.

Tej nalogi se moramo pridružiti tudi mi! Tudi, če preživljamo težke čase, vendar se ne smemo upogniti s svojim duhom. Ne smemo zaradi tega, ker je delavski razred določen, da povede vse človeštvo v boljše, socialno urejeno življenje, katerega osnove morajo sloneti na načelih pravice in pravičnosti.

Zaradi tega je prav danes naša dolžnost, da usmerimo vse svoje sile za ohranitev naše skupnosti. Združiti se moramo okoli nje, vršiti disciplinirano svoje naloge. Taka je dolžnost nas vseh. V naših vrstah mora biti mir in red, spoznanje in razumevanje skupnosti, ki je prav danes nujno potrebna, ko delavsko gibanje preživlja težke čase. Morda ta skupnost še ni bila nikdar tako potrebna.

Bodimo prepričani, da samo čvrsta enotnost in hladno presojanje vseh stvari in dogodkov nam more jamčiti, da prebrodimo to težko dobo, kateri bodo sledili nedvomno boljši časi.

To naše trdno prepričanje naj pa nam bo tudi bodrilo v sedanjih razmerah.

Letalski napadi

Vedno strahotnejši postajajo letalski napadi v zaledju obeh front. Letala so neprestano v akciji in mečejo bombe na vse mogoče kraje, v katerih slutijo gotove za vojsko važne preskrbovalne centre ali pa važne industrijske naprave. Pred nami imamo tudi pismo nekega slovenskega delavca:

»Ti pravi, da gledajo vsak dan smrti v obraz, spričo bombardiranj, ki se vrste eno za drugim.

Italija v vojni s Francijo in Anglijo

Vojna je pričela ob polnoči od 10. na 11. junij

Dne 10. junija ob 6. uri zvečer je končno spregovoril Mussolini z balkona palače Venezia v Rimu množicam, ki so se zbrale pred palačo. Njegov govor so istočasno prenašali po radiu in zvočnikih v vseh količkah večjih krajev Italije.

Mussolini je rekel:

»Ura določena po usodi bije sedaj pod nebom naše domovine. To je ura neodložljivih odločitev. Vojna napoved je že bila izročena veleposlanikom Anglije in Francije. (Silno navdušenje.) Mi gremo v vojno proti plutokraciji in reakcionarnima demokracijama na zahodu, ki sta zmerom ovirali naš korak in čisto ogrožali celo obstoj italijanskega naroda. Dogodke najnovejše zgodovine pa bi lahko posneli v teh besedah: polovičarske obljube, stalne grožnje, izsiljevanje in nazadnje kot krona vsega tega nesramno obleganje od strani Zveze narodov in 52 držav (v času sankcij). Naša vest je popolnoma mirna. Obenem z vami je ves svet priča, da je fašistična Italija storila vse, kar je bilo človeško mogoče, da bi ne prišlo do tega viharja, ki sedaj tlači Evropo, toda vse je bilo zaman. Treba bi bilo izvesti revizijo mirovnih pogojev in jih preurediti tako, da bi upoštevale življenjske potreb narodov. Ne bi smeli vztrajati pri politiki varščin, ki so se izkazale za pogubne za vse tiste, ki so take varščine sprejeli. Ne bi bili smeli zavrniti Hitlerjevih ponudb v mesecu oktobru, ko je bila končana vojna proti Poljski. Toda vse to spada že v zgodovino. Mi smo danes odločeni vojskovati se. Sedaj zgrabimo za orožje, da branimo, kar smo si priborili, sedaj bomo pa uredili še problem naših meja na morju. Mi hočemo prelomiti vse verige, ki nas tlačijo. Te verige nas zapirajo v zaprti morje, če nimamo svobodnega dostopa na ocean. To bo borba med revnimi in bogatimi narodi, ki imajo in ljubosumno tišče pri sebi vsa bogastva in vse zlato. To je borba med mladimi in rodovitnimi narodi in nesposobnimi, ki propadajo.

Italija ne misli drugih narodov potegniti v vojno,

ki so z Italijo sosedi na morju ali pa na suhem. Švica, Jugoslavija, Turčija, Egipt in Grčija naj vzamejo te moje besede na znanje.

Z Nemčijo bomo vztrajali do konca. Fašistična morala nam nalaga, da kadar gremo s prijateljem, tedaj moramo iti z njim do konca.

Ko bomo zmagali, bomo dali Italiji in Evropi dolgo dobo miru in pravico.

Ali boste zgrabili za orožje? Ali boste pokazali pogum in vso odločnost? Da! je vzklikala množica.

Tako je pričela Italija vojno.

Med zavezniki in Italijo še ni bilo večjih spopadov

Dasi je od pričetka vojne z Italijo preteklo že dva dni, pa vendar še ni prišlo nikjer do kakšnih spopadov na kopnem.

Francijo in Italijo ločijo Alpe, ki so za obrambo kot nalašč. Edino na morški obali, pri kneževini Monaco in Nici je položaj za Italijane ugodnejši, ker so v posesti ozemlja tostran Alp.

Vrhovno poveljstvo nad vojsko je prevzel Mussolini po vzgledu Hitlerja.

Suhozemna vojska vrši koncentracijo.

Italijanska letala so napadla Malto.

Zavezniške pomorske izvidnice pa so napadle italijanske trgovske ladje v italijanskih vodah.

Angleška admiraliteta poroča, da so angleške vojne ladje prodrle italijanska mimska polja v Otrantski ožini in pršla v Jadransko morje, kjer so položile mine na raznih točkah italijanske obale, celo okrog Benetk in Istre. Plovba na Jadranu postaja zato nevarna.

Na Libijo so angleška letala metala bombe na neko italijansko letališče, kjer je bilo zadetih mnogo italijanskih letal.

Začeli pa so se boji v Abesiniji.

vojaške sile, ampak tudi moralne. — Francija ne more umreti!»

Vojne napovedi

Kanada, Južno afriška republika, Indija in Nova Zelandija so napovedale Italiji vojno.

Usoda italijanskih trgovskih ladij

Italijanske ladje, ki jih je vojna zalotila na Atlantskem oceanu, v Gibraltarju, v Kanadi, pristaniščih južne Afrike, Avstralije in Indije, so deloma zajete, deloma pa so jih posadke na povelje skušale potopiti oz. zažgati.

Kaj bo s Turčijo in Egiptom?

Mussolini je izjavil, da Turčije in Egipta ne bo pognal v vojno.

Toda med Turčijo in Anglijo ter Francijo obstoja vojaška pogodba, prav tako tudi med zavezniki in Egiptom.

Prve dni vojne ni računati s posegom teh dveh držav v vojno. Turški listi povdarjajo, da bo vojna dolgotrajna.

Strašni boji v pariški okolici

Umik Francozov

Že deveti dan se bijejo na zapadni fronti boji gigantskega obsega, ki jih moremo označiti kot odločilne boje za Pariz.

Nemcem se je posrečilo, da so s svojim desnim krilom napredovali od Amiens ob Sommi proti reki Bresli, jo prekoračili in se po tem v obliki klina zagnali proti Rouenu ob Seini. Od Rouena skušajo sedaj prodirati proti Parizu vzdolž reke Seine, in v nasprotno smer, po teku reke navzdol, proti morju, kjer leži pristaniško mesto Le Havre.

Istočasno ponavljajo Nemci svoje sunke ob reki Oise, ki teče proti Parizu in levo od Oise preko Soissons na reko Ourco in reko Marne, ki teče spredno s to reko.

Francozi se umikajo korak za korakom, boreč se proti silni premoči. Nemci so vrgli v te boje svoje efektivne, tako na moštvo, kot tudi na letalih, tankih in orožju vseh vrst. Njihov namen je ne samo zavzetje Pariza, ampak po možnosti uničenje francoske armade na tem področju.

Gotovo niso pretirana poročila, ki govore, da je na tem delu fronte pravi pekel in da je zemlja pokrita s padlimi in ranjenimi, z uničenimi tanki in letali ter polna orožja vseh vrst.

Pogled na karto kaže, da se Francozi umikajo na Seino in Marno. Reka Seine teče skozi Pariz in se Marne zliiva v njo pod Parizom.

Vprašanje je, kako dolgo more vzdržati človek v takem peklu, ne da doživi živčni zlom oz. vsled utrujenosti omaga. Obe vojni poročili, tako nemško, kakor tudi francosko govorita o tem, da se pri nasprotniku opaža utrujenost.

Sporazum med Jugoslavijo in Bolgarijo o dvolaštstvu posesti. Obmejna posvetva med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki so deloma v naši državi, deloma v Bolgariji, so bila že dvajset let obmejnoprometno sporna. Te dni je izšla v »Službenih Novinah« naredba, ki končno ureja promet dvolaštnikov ob jugoslovanski bolgarski meji.

Bogat pridelek bombeža v Rusiji. V Rusiji so pridelali leta 1939 28 milijonov ton bombeža. Pred svetovno vojno so ga pridelali komaj četrtino te množine.

Kako je prišlo do vstopa Italije v vojno?

Že dolgo se je vedelo, da bo Italija začela vojno zoper Anglijo in Francijo na strani Nemčije, dasi so v začetku septembra lanskega leta nekateri dvomili, da bo do tega prišlo. Toda ti so pozabljali, da v primeru Nemčije in Italije ne gre samo za politično in vojaško zvezo dveh držav, ki se je prvotno očitovale v politiki protikomunističnega pakta, ampak za zavezništvo, ki so ga stvorili čisto konkretno postavljene cilji, in zavest, da jih je mogoče uresničiti samo v skupni zvezi in s skupnim nastopom v miru in vojni.

Nemčija je stala na strani Italije, ko je le-ta proti sklepu Društva narodov osvajala Abesinijo. Mussolini pa je s svojim zadržanjem odobril priključitev Avstrije k Nemčiji, podprl Hitlerjevo zahtevo po priključitvi Sudetskega ozemlja na konferenci v Monakovem ter potem pritrdil nemškemu protektoratu nad Češko in Moravsko. Nato je zopet Hitler podprl Mussolinija ob priliki zasiedbe Albanije. Ko je po monakovski konferenci postalo očitno, da bo nadaljnje spreminjanje zemljepisne karte v Evropi trčilo ob odpor zapadnih vellesil, je pričela preorijentacija politike osi.

To preorijentacijo so zahtevale nadaljnje nemške, pa tudi italijanske zahteve, ki so se glasile vedno bolj konkretno: Nica, Savojska, Korzika, Tunis, Suez, Džibuti.

V čem pa je obstojala ta preorijentacija?

Do konca španske državljanske vojne je bila politika obeh držav izrazito v znamenju protikomunističnega pakta.

Ko pa se je videlo, da Francija in Anglija ne bosta pristali na vse nemške zahteve, zlasti pa ne zlepa na zahteve Italije, je Nemčija pričela s prvimi poskusi zblizanja s Sovjetsko Rusijo. Za Sovjetsko Rusijo je bilo znano, da ima vojaški pakt s Francijo in Češkoslovaško ter da se tudi sicer razgovarja z zavezniki glede bodočega razvoja v Evropi.

Kako so potekala pogajanja med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo še vedno ni znano, ve pa se, da so se pričela neposredno po monakovski konferenci, ko je odpovedal vojaški pakt med Fran-

cijo, Češkoslovaško in Sovjetsko Rusijo.

Nemčija si je pridobila Sovjetsko Rusijo, t. j. njeno nevtralnost in blagohotno naklonjenost z izjavo o odpovedi svojim interesom v baltičkih državah.

Ko je pozneje prišlo vedno bližje vojne napetosti radi Gdanska, je Nemčija priznala Sovjetski Rusiji še pravice do enega dela Poljske, nakar je stopila v vojno.

Na nemško pobudo se je tudi Italija skušala sprijazniti s politiko zblizanja s Sovjetsko Rusijo. Toda, ker so se zahteve Italije v precejšnji meri kosale z interesi Sovjetske Rusije, je izgledalo, da do zblizanja med tema državama sploh ne bo prišlo. Najbolji dokaz za to je podpisovanje Fincev od strani Italije v vojni, ki jo je začela Sovjetska Rusija. Še v decembru lanskega leta je sovjetski poslanik Goreikin iz protesta zapustil Rim radi demonstracij proti njemu in Sovjetski Rusiji radi Finske.

Zadnje čase pa je bil dosežen sporazum med Moskvo in Rimom, ki je dobil vidnega izraza z Mussolinijevo izjavo o respektiranju nevtralnosti Balkana. To zagotovilo dano v Moskvi je imelo za posledico vrnitev Goreikina v Rim in italijanskega poslanika de Rosso v Moskvo.

Isti dan, ko sta oba poslanika krenila na svoja mesta, je stopila Italija v vojno.

Kot zaveznika v boju proti Angliji in Franciji, vendar vsaka izmed njih s svojimi cilji: Nemčija v srednji in severni Evropi ter kolonijah, Italija na obalah Sredozemskega morja in predvsem v severni Afriki, stopata obe državi ramo ob ramo v tej vojni, potem ko sta razgraničili svoje interesno področje s Sovjetsko Rusijo, toda ne da bi bili preklicali ali se odrekli protikomunističnemu paktu. Z njima so simpatije Japonske, ki pa se je preveč dolgo zapletla na Kitajskem, da bi lahko v tem trenutku sporedno nastopila proti Angliji in Franciji na Daljnem vzhodu. Samo v tem je nekoliko moten politični in vojaški koncept politike držav osi.

Umik zaveznikov iz Norveške

Armada prepeljana v Francijo

Kakor javljajo iz Londona, je bila v soglasju s kraljem Haakonom in vlado likvidirana ekspedicija zaveznikov na Norveško in Narvik izpraznjen. O tem je obvestil javnost zunanji minister Koht po radiu iz Tromsöja na Norveškem.

Položaj je sedaj tak kot na Holandskem. Kralj in vlada sta izven države. Vojska, kolikor jo je še ostalo, je pa sklenila premirje.

V zavezniških krogih povdarjajo, da je sprčo položaja težko cepiti sile. Boji, ki se vodijo na zapadnem bojišču bodo odločili tudi o usodi Norveške.

Boji na morju pri umiku zaveznikov

Angleška admiraliteta javlja, da je bila pri umiku zaveznikov iz Narvika potopljena ladja za letala »Glorius«, nadalje dva rušilca, ki sta jo spremljala ena transportna in ena petrolejska ladja. Več sto mornarjev pogrešajo.

Doma in po svetu

Delavci - davkoplačevalci. Te dni je bila objavljena statistika o plačanih neposrednih davkih v Sloveniji. Predpisano je bilo v milijonih dinarjev: zemljarine 26,5, zgradarine 35,8, pridobnine 32,2, rentnine 2,1, družbenega davka 40,6, prometnega davka po prijavah 13,7, luksuznega davka po prijavah 0,2 in davka na samce 0,1. V celoti je bilo predpisanih davkov 199,1 milijonov dinarjev, plačano pa 146,8 milijonov dinarjev. — Razen teh davkov je bilo plačanih v milijonih dinarjev: prometnega davka brez prijave 118,7, uslužbenškega davka 50,6, rentnine 5,2, dividendnega davka 5,2, pridobnine od potujočih obratov in potnikov 0,5, vojnice 0,7, zamudnih obresti 3,8, davčnih kazni 0,2, eksekucijskih stroškov 2,3. Skupno je bilo torej plačanih direktnih davkov 334,9 milijonov dinarjev. Uslužbenški davek znaša torej polovico več kot zemljarina, ki jo plačuje kmet in eno tretjino več kot znaša zgradarina, ki jo plačujejo hišni posestniki. Delavstvo plača eno tretjino več davka kot obrtniki in trgovci ter za 10 milijonov dinarjev več kot tovarnarji. Razen tega je treba upoštevati, da se ta primerjava nanaša na davčni predpis prej omenjenih davkov. Statistika pa pravi, da od teh davkov ni bilo plačanih 53 milijonov dinarjev, dočim je bil delavski uslužbenški davek plačan do zadnje pare. Samo za 10 milijonov dinarjev plačata kmet in hišni posestnik več davka, kot pa ga plača delavstvo, toda še to pod pogojem, da bi bila zemljarina in zgradarina v celoti plačani. — Upravičeno torej zahteva delavstvo za podporo države za njegove socialne ustanove.

Kako so potekle občinske volitve v Bački in Baranji? O tem piše »Hrvatski dnevnik«: Pred volitvami sta senator Gvido Vuković in prvak HSS za somborski okraj dr. Grga Vuković posešila ministra dr. Smoljana in mu sporočila, da sta dobila informacije, kako občinski tajniki vrše priprave, da onemogočijo pravilne rezultate volitev. Na temelju tega je minister dr. Smoljan pisal pismo predsedniku vlade Cvetkoviću, ki je odredil, da ministra inž. Beslić in dr. Smoljan odpotujeta v Novi Sad in z banom uredita vse potrebno, da bo pri volitvah zajamčena popolna svoboda glasovanja ter preprečene potvorbe. Nato so bili poslani iz kabineta dr. Mačka, finančnega ministra dr. Šuteja in ministra pošte dr. Torbarja šefi kabinetov in tajniki na vsa volišča, da kot opazovalci nadzorujejo svobodo volitev. Ti opazovalci so dobili od ministra dr. Smoljana posebno legitimacijo in so ves dan volitev vodili nadzor in intervenirali na voliščih, v boju z raznimi občinskimi tajniki, ki so hoteli terrorizirati volilce. — Če kaj, potem ta opis najbolje govori v naš prilog, ko smo povdarili, da tudi v novih razmerah javne volitve ne morejo biti svobodne. Res je, da so se volilci HSS pod tako zaščito čutili svobodne, ali so se pa čutili tudi drugi, je vprašanje.

Priznanje Sovjetske Rusije in navezanje diplomatskih stikov z njo. Zaenkrat Jugoslavija še nima diplomatskih stikov s Sovjetsko Rusijo. Pričakuje se, da bo naša vlada priznala Sovjetsko Rusijo do avgusta meseca in na to navezala diplomatske stike. Do tistega termi-

na bo likvidirano poslaništvo bivše caristične Rusije v Beogradu.

Nadzorstvo nad cenami je sedaj raztegnjeno tudi na gradbeni material oz. na železne izdelke kot žico, žebelje in vse vrste železa za zgradbe.

Dr. Korošec mnogo potuje. Pred kratkim je bil na poljedelski razstavi v Vratislavi v Nemčiji. Nazaj grede se je zglasil pri predsedniku Tisi. Sedaj pa se mudi v Bukarešti, kjer se je pri svojem prihodu vpisal tudi v dvorsko knjigo.

Občinske volitve v 10. bačkih občinah so se vršile dne 10. junija. V 6. občinah je zmagala HSS, v 2 občinah JRJ in v 2 občinah nemški Kulturbund. Za te volitve je bilo ukrenjeno vse potrebno, da je imela HSS proste roke. V občinah, v katerih so bile razpisane volitve ni smel priti tri dni pred volitvami noben tuj agitator. Na podlagi teh volitev zaključujejo v Zagrebu, da so se vsi Bunjevci in Šokci izrekli za pripadnost k Hrvatski banovini.

Razprava proti morilcem dr. Šuštila. V Zagrebu so 18. februarja 1931 neznan storilec ubil na ulici profesorja dr. Šuštila, enega izmed najvidnejših voditeljev hrvatskih frankovcev. Sedaj je državno toilstvo dvignilo obtožbo proti morilcem. Obtoženi so Branko Zwerger, bivši policijski agent, Ljubomir Belošević, bivši policijski agent in sedanji uradnik sreskega načelstva v Sarajevu Stevo Večerinc. — O Večerincu piše »Hrvatski dnevnik«: To je tip negativnega državnega uradnika, kakršnega je rodila diktatura, ekspert za volilne potvorbe, in za ustanavljanje organizacij, s katerimi je režim hotel zločiti Hrvate, človek, ki je naučen na lahko življenje in ki je bil slepo orodje v rokah svojih predpostavljanih. On je bil nazadnje vodja zagrebskih četnikov. Sodeloval je pri razbijanju shodov in bil je organizator »Jugoslovanškega delavskega gibanja«. — Pred sodiščem se trojica izgovarja eden na drugega in skušajo uvleči še nekatere svoje bivše znanke v proces.

Kako so gradili mednarodno cesto v Vojvodini? Vojvodina se ponaša, da ima mednarodno asfaltirano cesto, ki vodi od madžarske meje do Beograda. En kilometer te ceste je stal približno 1.200.000 dinarjev. Ko so bila pa sedaj na cestah izvršena neka popravila, so na posameznih krajih ugotovili prav zanimive stvari: Kamenita podlaga cestišča je komaj 10 cm debela, na njo je nasuto malo gramoza, ki je zvaljan. Na gramoz pa so razmazali okrog 2 cm debelo plast cementa, ki se še doslej, po dveh letih ni sprejel, ker v mešanici peska ni dovolj cementa. Vso to goljufijo prekriva zaenkrat plast asfalta. Kilometer na tak način napravljene ceste ni vreden niti eno četrtino proračunanega zneska. Sprito takih razmer bi bilo že bolj pametno, ako bi država gradila ceste v lastni režiji.

Odpusti uradnikov v občini Dubrovnik. V Dubrovniku je prišla na krmilo nova hrvatska občinska uprava. »Hrvatski dnevnik« poroča, da je ta uprava sklenila odpustiti starostu Sokola Nino Šutića, ki je bil upravitelj neobstoječih občinskih posestev z mesečno plačo 5.000.— dinarjev. Razen tega je bila odpuščena še četvorica uradnikov.

Župnika je okradel. V Vitezu pri Travniku je nek Ilija Bošnjak prišel klicati župnika patra Dragotina Prpića sredi noči, da naj gre obhajati nekega kmeta v okolici. Ko je župnik osedlal konja in povabil Bošnjaka s seboj, je ta odklonil povabilo, češ, da bo župnik že sam našel v dotični kraj. Ko je prišel v vas, je župnik na svoje začudenje opazil, da je označeni kmet živ in zdrav. Še večje pa je bilo njegovo začudenje, ko se je vrnil domov v župnišče, kajti Bošnjak je izbral odsotnost župnika, vdril v njegovo sobo in mu odnesel 11.500 dinarjev. Polovico denarja je zakopal, za ostalek si je kupil dva konja z opremo. Nato pa je krenil na delo v Slovenijo. Med potjo pa so ga prestregli.

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Tom vam ne bo nič storil, mati«, jo je pomiril Dale, ko je kuguar pricapljal za njim po vrtni stezici. »Rekli ste nekaj o drugih. Je Miss Helen na varnem? Brzo!«

»Jezdite tja gori k nji — ne zapravljajte tukaj časa.«

Dale je v hipu bil v sedlu, za njim pa John, a moral sta resno udarjati po konjih, da sta jih prisilila vsaj v lahek dir; to je bil prav prisiljen dir, tako da Tomu ni bilo treba zaostajati.

Ježa do Auchinclossove farme se je zdela Daleju brez konca. Vaščani so prihajali iz svojih hiš in zrlji za njim, ko je oddirjal mimo. Naj si je Dale še tako strogo obvladoval svoje živce, vendar ni mogel svoji naraščajoči radosti popolnoma podrediti slutnje neke strašne katastrofe, ki je prežala nanj. A vseeno, naj ga čaka karkoli, — vseeno kakšni usodni dogodki so v zvezi s slučajem, ki ga bo moral zdajci odkriti, čudovita in prekrasna se mu je zdela v tem trenutku zavest, da bo čez nekaj sekund spet videl Helen Raynerjevo.

Na dvorišču so stali osedlani konji, a nobenega jezdeca ni bilo nikjer videti. Nek mehiški deček je sedel na klopi verande na istem mestu, kjer se je Dale kakor se je spomnil, sešel z Alom Auchinclossom. Vrata v veliko dnevno sobo so bila odprta. Vonj cvetlic, žužanje čebel in topotanje konjskih kopit je nerazločno prihajalo do Dalejevih čutov. Oči so se mu skalile, da se mu je, ko je zlezal iz sedla, zdelo,

116

da se tla pogrezajo pod njim v globino. Stopil je na verando. Pogled se mu je hipoma zjasnil. Nekaj ga je davilo v grlu tako, da so mu bile besede, ki jih je rekel mehiškemu dečku, brez prave zveze. Vendar so se razumele, zakaj deček je takoj stekel za hišo. Dale je krepko potrkal in stopil čez prag.

John je pa medtem na dvorišču, zvest svojim starim navadam, tudi v tem trenutku največje napetosti, mislil predvsem na zvesta utrjena konja. Medtem, ko ju je razsedel, jima je govoril: »Kot razvajeni, rejeni mrhi, ki sta prezimovala visoko v gorah, sta se izredno izkazala!«

Dale je slišal v sosednji sobi glas, potem korake in škripanje vrat, ki so se odprla. Na pragu se je pojavila belo oblečena ženska postava. Spoznal je Helen. A namesto bujne, mladostne, rjavkaste in temno-oke lepote, ki je neizbrisno lebdela v njegovem spominu, je videl lep, bel obraz z zaskrbljenimi potezami trepetaje v strahu in z očmi, katerih pogled mu je presunil srce, ni mogel izreči nobene besede.

»O, dragi prijatelj, ste vendar prišli!« je zašepetala.

Dale je iztegnil svojo tresočo se roko; a ona je ni videla. Pograbila ga je za ramena, kakor da se hoče prepričati, da je to resnično on, potem pa so se sklenile njene roke njegovega vratu.

»Oh, hvala Bogu! Saj sem vedela, da boste prišli!« je rekla in sklonila svojo glavo na njegovo ramo.

Dale je uganil kar je slutil. Helenino sestro so odvedli. A medtem ko so njegove brzo delujoče misli sklepale iz tega ljubeznivega pozdrava veličino njegovega trpljenja in moč njene duševne presunjenosti, ni polagal njenemu objemu pri svidenju za svojo osebo nobene posebne važnosti. Stal je le na mestu zamaknjen, očaran, kakor drevo, ki ga je oplazila stre-

la, z vsemi svojimi čuti, kakor da bi želel ta trenutek večno občutiti, si za vedno vtisniti v spomin, kako tu visi na njegovem vratu, z obrazom na njegovem srcu, ki mu je burno utripalo, s svojim trepetajočim telesom tesno prižeta k njemu.

»Gre najbrž za Bo«, je vprašal jecljaje.

vrnila! je vsa pobita rekla Helen.

»Včeraj je jezdila na sprehod — in — se ni več

»Videl sem njeno sled. Odvedli so jo v gozdove. Našel jo bom, privedel jo bom nazaj«, je hlastno rekel.

Zdrznila se je, kakor da hoče njegove besede vse-sati vase. Z naslednjim zdrzajem je dvignila obraz, se nagnila nazaj in mu pogledala v lice.

»Vi jo boste našli — jo privedli nazaj?«

»Da«, je odvrnil brez okevanja.

Pri zvoku teh jasnih besed se je, tako se je Daleju zdelo, nenadoma zavedla, v kakem položaju se nahaja. Čutil je, kako jo je streslo ko je spustila svoje roke in stopila nazaj, medtem ko je temna rdečica pregnala bledico zaskrbljenosti z njenega obraza. Vendar je kazala pogum v svoji zmedenosti. Svojih oči ni povesila čeprav so se čudno hitro spremenile, se zasenčila v sramežljivosti in govorila o občutkih, ki si jih Dale ni znal tolmačiti.

»Skoraj sem — zblaznela«, je jecljala.

Saj ni čudno. Videl sem ... A sedaj si morate ohraniti jasno glavo. Ne smem izgubljati časa.«

Peljal jo je k vratom.

»John, Bo je izginila«, je zaklical. »Od včeraj ... Pošlji fanta, da mi prinese mesa in kruha. Ti pa steci v stajo in mi privedi spočitega konja. Mojega satrega Rangerja, če ga boš lahko hitro našel. Podvizaj se!«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Občinski proračun.

Dne 30. maja se je vršila seja občinskega odbora občine Trbovlje, ki je sklepala o občinskem proračunu za leto 1940-41. Proračun je bil na vpogled občanom, ugovarjala pa je samo Trboveljska premogokopna družba, vendar ne v predpisanim roku.

O proračunu je poročal na seji občinski odbornik s. Filip Murn.

Proračun predvideva 4.098.180 izdatkov in prav toliko dohodkov ter je uravnotežen. Od lanskega proračuna je višji za din 114.346.—.

Osebnih izdatkov znašajo din 901.265.—, splošna uprava din 218.500.—, varnostna služba din 195.663.—, prosveta din 493.582.—, finančna stroka din 336.807.—, gradbena stroka din 410.000.—, kmetijstvo din 63.000.—, ljudsko zdravje din 188.500.—, socialno skrbstvo din 777.200.—, trgovina in obrt din 96.832.—, občinska podjetja din 306.620.—, izredni izdatki din 49 tisoč in 60 tisoč tistoednajst. Izdatke je odobrilo 23 od 24 navzočih odbornikov, 1 odbornik je glasoval proti, 12 občinskih odbornikov ni prišlo k seji.

Za kritje proračunskih izdatkov se bo pobirala določila na vse državne neposredne davke v višini 110 odstotkov, kot doslej.

Predpis državnih davkov za trboveljske davkoplačevalce za tekoče leto znaša dva milijona 426.425,34, tako da bo občina prejela din 2.669.068.— dohodkov iz tega naslova. Občinske trošarine bodo vrgle din 716.986.—. Na račun občinskih taks bo prejela občina din 16.500.—, dohodki od občinskih posestev in podjetij bodo čeli din 644.495.—, nepričakovani dohodki pa din 51.131.—.

Proračun ubožnega sklada, ki predvideva din 674.000.— dohodkov in prav toliko izdatkov, je bil soglasno odobren, prav tako proračun veterinarskega sklada po din 29.750.— in proračun odkupnine za ročno delo v znesku din 6.800.—.

Trboveljska premogokopna družba je v svojem ugovoru navajala, da je davčna osnova izračunana napačno, ker da je TPD sama plačala na družbenem davku v letu 1939 dinarjev 1.961.000.— in razen tega še din 500.000.— na občinski dokladi podvrženemu uslužbenškemu davku višjih namene. To dvoje da več, kot pa je občina vzela kot osnovo za odmero doklad za vse posedujoče občane. Razen tega je družba proti temu, da so izdatki za 3 odstotke, osebni izdatki za 12 odstotkov in materialni za 0,65 odstotkov višji od lanskega leta. TPD smatra, da bo davčna osnova mnogo višja, kot pa jo predvideva občinski proračun, zato predlaga, da se občinska določila na državne davke zniža od 110 na 80 odstotkov.

O ugovoru TPD je razpravljala občinska odbor, ki je ugotovil, da je bil primaran povišati plačo občinskim uslužbencem počeni od 1. aprila 1940 in to: vsem, ki imajo nižje prejemke od din 1000 mesečno za 20 odstotkov, ostalim pa za 16 odstotkov. Iz istih razlogov se bodo morale zvišati podpore ubožcem. Investicij ni, razen za predvideno zgradbo zaklanišča, za katere je določen din 300.000.—.

Pravilno je ugotovil župan s. Klenovšek, da ako bodo dohodki presegali proračun, bo občinski odbor itak posebej sklepal o tem, kako naj se porabi.

Nepravilno spodtikanje. TPD je v svojem ugovoru zoper občinski proračun navedla svoje pomisleke proti povišanju dohodkov občinskih uslužbenec. Dohodki občinskih uslužbenec v trboveljski občini znašajo s poviškom vred letno din 901.265.—. Kaj so ti dohodki v primeru z dohodki TPD, za katere mora plačati TPD samo na občinski dokladi podvrženemu uslužbenškemu davku din 500.000.—!

Vedeti moramo, da se občinska določila na zaslužek pobira šele pri mesečni plači nad 4000.— dinarjev. Plače trboveljskih občinskih uslužbenec so torej naravnost beraške sprico dejstva, da plačuje TPD samo za nekoliko njenih poedinih uradnikov din 500.000.— letnega državnega davka, na katerega se potem nabije še 110 odstotkov občinske doklade. Potem takem znaša samo davek od plač teh uslužbenec TPD (višjih) več, kot pa vsi izdatki za občinsko uradništvo.

Vse je še pod vtisom strašnega umora, ki so ga izživili doslej še neizsledeni zločinci nad 54 letnim nočnim čuvajem s. Urhom Ignacijem Razbojniko so se oborožili za vlom v konzum v delavnici rudarja Martina Klopčiča, kjer so ukradli sekuro, pilo in kuhinjski nož. S sekuro so potem pobili s. Urha. Razen tega so v Pauerjevi koloniji obiskali kleti pri Kukljatiju, Zupanu in Grobešku, kjer so se založili z jestvinami. Vlom v konzum jim je preprečil s. Urh, ki pa je plačal to svojo vestnost z življenjem. Sledovi kažejo, da so zločinci pobegnili preko Mrzlice v Savinsko dolino. — V torek so pokopali s. Urha ob ogromni udeležbi občinstva.

LAŠKO

Nekaj zanimivih dnevnih novic. V maju je bilo v Radiotermi bolniških članov 242, privatnikov 136, inozemcev pa 3 in sicer: 1 Čeh, 1 Švicar in 1 iz ostale Evrope. Vseh nočnin je bilo 3453. Gostilno Hofbauer Ana je s prvim junijem prevzela v najem ga. Minka Dernovšek iz Zagorja. V hiši krojača g. Bačiča Kalmara je z junijem otvoril novo brivnico gosp. Stvarnik Edvard, sin železničarja v Laškem. V hiši g. Verhovca, elektrimonterja v Laškem, sta s prvim junijem otvorila novo slaščičarno kot celjsko podružnico brat in sestra Alojz in Cirila Zupančič iz Žužemberka. Od davčne uprave v Laškem je premeščen k davčni upravi v Šoštanju davčni inspektor g. Viktor Kumer. Nekaterim Laščanom bo ostal v spominu. V Rečici pri Laškem je preminula 9 mesečna Mihaela, hči ondotne gostilničarke Jančičeve. Pri Kristofu nad Laškem je umrla 89 letna vdova po kmetu, Marija Susak. Cerkevna nadar-

MARIBOR

Hišni lastniki ne marajo otrok. V zadnjem času se v našem mestu vedno bolj množijo pritožbe proti hišnim lastnikom, ki ne marajo sprejeti na stanovanje družin, četudi imajo samo po enega otroka, družin z večjim številom otrok pa se naravnost bojijo. Te dni nam je pripovedovala neka delavka, da je iz usmiljenja vzela k sebi dveletno deklico, kateri je pred par meseci umrla mati, oče pa se nahaja na orožnih vajah. Otrok bi bil popolnoma zapuščen, če bi se ga ne bila usmilita ta delavka, ki se tudi sama komaj preživlja s svojim možem. Dasi nima do otroka nikakih dolžnosti, se je vendar zavzela za ubogo deklico. Povsem drugega mišljenja pa je njena hišna lastnica, ki je takoj, ko je prišel otrok v hišo, zagrozila prizadeti najemnici, da mora otroka odstraniti, ali pa ji bo odpovedala stanovanje. Hišna lastnica, ...

... menda še nikoli ni okusila bede, ker si sicer ne moremo predstavljati, da bi mogla biti napram neolžni zapuščenici deci tako kruta in brezsrčna. Nekateri naši dnevniki vodijo od časa do časa hud boj proti odpravi plodu in podčrtavajo, da naj bi imela vsaka družina čim večje število otrok. To časopisje naj bi tudi vsak dan znova pisalo o tem, kakšnim šikanam so izpostavljene družine z otroci, ker jih marsikateri hišni lastnik ni proti visoki najemni noče sprejeti pod streho. H grehu molčati je sicer tudi greh. Izgleda pa, da prizadeto časopisje rajši prevzame ta greh nase, kakor pa da bi tvegalo, da zgubi naročnike med takimi hišnimi gospodarji, če bi primerno ožigosalo njihovo nesocialno in brezsrčno zadržanje.

Cesto Maribor—Fram bo po časopisnih vestih država modernizirala v režiji banke uprave, ker se pri dveh licitacijah za oddajo del ni prijavilo nobeno privatno gradbeno podjetje. Gradbena dela bo nadziral poseben gradbeni odbor, ki mu načeluje šef tehničnega oddelka inž. Vanek. Z deli se bo baže kmalu pričelo.

Kakor je želeli, da bi se ta cesta čimprej modernizirala, ker je, kakor smo zadnjič poročali, celotno mestno avtobusno podjetje zagrozilo, da bo ustavilo avtobusni promet radi slabe ceste, vendar je neobhodno potrebno, da se ukrene vse, da bodo pri delu zaposleni delavci dobili današnji draginji odgovarjajoče mezde. **Zaenkrat od Frama.** Prihodni mesec bodo pričeli z delom na cesti Maribor—Fram. Dela so preračunana na 14 mesecev in bodo zaključena enkrat v letu 1942, ker zimski meseci ne štejejo. Od Frama do Slov. Bistrice se bodo torej pričela dela šele leta 1942, ako prav razumemo.

Neznosen smrad v mestni vročezračni kopeli — apel na gospoda župana. Že parkrat je bilo na tem mestu govora o skrajno nehygienični ureditvi vročezračne kopeli v mestnem kopališču. V predkabinah vlada tak smrad, da postaja kopalcem slabo. Ako potem prično kabine zračiti, se vse kopališče napolni s smradom, ki ga ni mogoče pregnati. Temu bi se dalo od pomoči s preureditvijo predkabin. Predvsem morajo iz njega izgniti lesena tla in lesene klopi. Tla in klopi ter stene v višini dveh metrov naj bi bile iz zmesi, ki je imitacija marmorja in ne vpija vode (kot bazen za toplo vodo). Tla naj bi bila nasekana, da ne postanejo polzka in naj bi visela proti sredini kabine, v sredini pa naj bi bil napravljen odtok. V kabini bi morala biti napeljana voda, da bi se tlak, stene in klopi od časa do časa polile z vodo in oprale od potu, ki ga izločajo kopalci. Proti taki ureditvi kabine ni pomislekov, ker bi bil kamen itak vedno segret, zato se ni treba bati, da bi se kdo prehladil. Izdatki bi ne bili veliki. Tako, kot je sedaj, pa ne more in ne sme ostati.

Tak vzduh v kopališču ni samo neprijeten, ampak tudi zdravju škodljiv. Upamo, da bo to naš zadnji apel, da se vročezračno kopališče higienično preuredi, ako ne, bomo morali opozoriti na te nemogoče razmere višje sanitetne oblasti. — Eden v imenu vseh rednih obiskovalcev.

Tretja licitacija za oddajo stavbenih del za gradnjo nove državne realne gimnazije v Mariboru bo 18. t. m. v Ljubljani.

Cerkveni konkurenčni odbor za stolno župnijo je sestavljen takole: dr. Schaubach, Ozvatič, Grčar in inž. Lah.

Slino neurje je divjalo minuli ponedeljek popoldne nad Mariborom in okolico. Padala je precej debela toča, ki pa k sreči v Mariboru in okolici ni povzročila posebne škode, pač pa v Slov. goricah, kjer je oklestila trte v vinogradih in sadno drevje.

Zaljubljen Protituberkuloznega tedna. Da bo mogoče obvestiti javnost o celokupnem uspehu letošnjega Protituberkuloznega tedna, se vliudno prosi vsa vodstva srednjih in osnovnih šol, da čimprej, še pred počitnicami, zaključijo zbirko in pošljejo PTL v Mariboru svoje obračune. Isto prošnjo naslavljamo tudi na vse ostale, ki so bili povabljeni, da sodelujejo pri akciji.

KOPALNE OBLEKE, nogavice, pletenine (lastni izdelki), perilo, kombinirane, volno, platno, odevje, blago, obleke, prednasnike, rute, čepice itd. najugodnejše pri MARA OSET, Koroska 26 (poleg tržnice). Sprejemno učenca-ko.

bina bo povečala farno pokopališče v smeri proti cerkvenemu gozdu. Društvo nižjih pošt-nih uslužbenec za dravsko banovino je kupilo pod Šmihelom od g. Helebrandta Fabijana parcelo v izmeri 7718 kvadratnih metrov po 5 dinarjev, kjer bo zgradilo »Zdravstveni dom za obbolele poštarje«. Zamišl iskreno pozdravljam.

Tragična smrt rudarja. V majhnem rudniku v Medvedcah na Dravskem polju je minuli torek zasulo rudarja Jožefa Šošarka, ko je s tremi tovariši postavljali opore v 18 metrov globokem rovu. Naenkrat se je s stropa vsula velika plast in je vse štiri rudarje zasula. Dočim se je trem posrečilo, da so se odkopali, je bil Šošarko bolj globoko zasut. Takoj so tovariši pričeli odkopavati ponesrečenca, ko pa so ga domala že osvobodili, se je ponovno vsula zemlja. Po večurnem reševalnem delu so končno izkopali Šošarka, ki je bil pa že mrtev. Ako je bilo v rudniku dovolj preskrbljeno za varnostne naprave, bo ugotovila šele pristojna uradna komisija. Ponesrečeni rudar zapuša ženo in šest nepreskrbljenih otrok.

I. Delavsko kolesarsko društvo, centrala Maribor priredi v nedeljo, dne 16. junija običajni spominski izlet v Konjice. Podružnice Pobrežje, Studenci in Ruše se naj priključijo temu izletu. Odvoz točno ob pol 6. uri zjutraj izpred društvenega lokala.

Mariborski gledališki igralci bodo gostovali: v soboto 15. t. m. ob 20. uri v »Jelenovi« dvorani pri Sv. Lovrencu na Pohorju, v nedeljo, dne 16. t. m. ob 15. uri v »Sokolskem domu« v Marenbergu, isti večer ob pol 21. uri pa v »Sokolskem domu« v Rušah. V vseh treh krajih bodo vprizorili veseligr »Kontor X«.

Gangsterski napad. Ročno torbico, v kateri je bilo din 1320 gotovine, je hotel iztrgati neznan napadalec v Prečni ulici natakariči Berti Križovnikovi. Prizadeta se je vračala iz službe domov. V Prečni ulici, kjer je izredno slaba razsvetljava, pa bi bila skoro postala žrtev napadalca, če bi se mu ne bila pogumno postavila v bran in pričela klicati na pomoč. Ko so se pojavili bližnji stanovalci na oknih, je napadalec hitro izginil brez plena.

GRIZ-OSET

Izletniška, vinogradniška gostilna, prvovrstna sortirana sladka vina, znižane cene, dobra topla in mrzla jedila, prenočišča, avtocesta, sončenje, ležalni stoli!

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Baletni večer

Ob zaključku letošnje gledališke sezone je gostoval v mariborskem gledališču trikrat zaporedoma baletni ansambel ljubljanske opere, ki je privabil vse tri večere polno občinstva. Spored je bil bogat in posrečen, izbran z okusom in s posebnim ozirom na slovansko glasbo. Uvod je tvorila koreografsko zelo posrečena pantomina »Usodne napake doktorja Bartola« na znano Ipavčevo glasbo »Možiček«. Drugi del sporeda je tvorila suita iz baleta Čajkovskega »Hrestač«, ostali večer so pa izpopolnjevali razni krajši posamezni in skupinski nastopi, dva plesa na glasbo L. M. Škerjanca, Dvořakov »Slovanski ples«, efektni »Ples bajader« na glasbo Goldmarka, ki je bil edini neslovanski skladatelj sporeda in balet »Modra roža« na gasbo slovaškega operetnega komponista Dusika. Večer je zaključila plesna studija »Snubitev« iz znane Adamičeve »Tatarske suite«.

Ljubljanski baletni ansambel je sicer po svojih izraznih sredstvih zakoreninjen v klasičnem baletu, a se že krepko vrašča v sodobno plesno umetnost. V inž. P. Golovinu ima posebno dobrega voditelja, ki mu gre kot plesnemu pedagogu in koreografu nedeljeno priznanje. Očividno gre njegovo stremljenje manj v smeri filozofskega razlaganja in izražanja glasbe s plesom, bolj hoče poudariti in izriniti tamen gibanja kot sredstva za povečanje in stopnjevanje življenjskega veselja. Tako je bil osnovni ton vseh nastopov stilizirana, življenjska in vesela oderska razgibanost. Oko je bilo deležno mnogih lepih višvov, posebno v prelivanju skupin. Pri ljubljanskem baletnem ansambu je treba predvsem podčrtati njegovo zlitost in enotno izglajenost. Zborne plesalke niso bistveno zaostajale za soloplesalkami in zato so skupinski nastopi vzbudili prav tako veliko zanimanje in odobravanje kakor solistični nastopi, v katerih so se posebno izkazale ge. Bravničarjeva, Mohorjeva, Remškarjeva in Japljeva. Posebne pozornosti sta bila deležna oba plesavca, g. Čarman in g. Pogačar, ki sta oba izpričala neobičajen talent, g. Čarman pa je obenem že pokazal precejšnjo mero individualnosti. — S.

STUDENCI PRI MARIBORU

Novi nočni nemiri. Vedno bolj se množijo pri nas pritožbe od strani prebivalstva glede neznošnih nemirov ponoči, najraje od nedelje na ponedeljek, o katerih smo na tem mestu že poročali. Vzlic temu se proti temu ni še ničesar ukrenilo. Živalskemu kričanju in razgrajanju se je pridružila še druga nadloga, ki jo povzročajo zaenkrat še neimenovani gospodje s svojimi motornimi vozili, ki delajo tak hrup, kot bi vozili s tanki na fronti. Odkrito povedano nismo nasprotniki motornega sporta, toda ne sme se pretiravati, posebno ne v poznih nočnih urah in ker tudi naše ulice in ceste niso za to primerne. Večina to tudi poveljeva, pač pa se najdejo med njimi tudi brezobzirneži. Pretečeno nedeljo, dne 9. junija je eden od teh gospodkov že v popoldanskih urah rogovilil s svojim motorjem po tukajšnjih ulicah, da je bilo ljudi kar strah. Zaključil pa je svoje dirjanje pozno po noči, ko je prebivalstvo bilo že pri počitku. Pripomniti moramo, da dela ta gospodkov ropot nalašč, ker so se nekateri že pritožili in jih sedaj izjavi. Prebivalstvo prosi zato nujno merodajne oblasti, da ukrenejo vse potrebno in napravijo red in mir, da ne bo potrebno se poslužiti samopomoči. — Studenčan.

CELJE

Posnemanja vredno. Hotelska družba v Celju, lastnica kavarne »Evrope« je na svojo lastno iniciativo z dne 1. junija t. l. povišala mezde gostinskemu osebju za 36 odstotkov, t. j. din 1.— na uro. Ker dosedaj od ostalih kavarnarjev in restavraterev nekaj sličnega še nismo slišali, bi nas veselilo, ako tudi oni prilagode plače temu povišku, ker vemo, da le od zadovoljnega osebja se lahko pričakuje uspeh.

Dokaz, da so vajenci upoštevani vredni. Na Mariborski cesti je obratovalnica, katere lastnik in pomočniki so že dalje časa odsotni vsled vpoklica na orožne vaje. Pri delu so ostali sami vajenci, ki vodijo vse posle v splošno zadovoljstvo odjemalcev, kar bo sigurno razveselilo mojstra ob njegovem povratku, ker se mu običajen promet ni znižal. Torej upoštevajte vajence.

Protizakonito povišanje najemnine. Kakor smo izvedeli, je deložacija delavskih strokovnih organizacij iz Delavske zbornice v Celju definitivno ukinjena, vendar je upravni odbor Delavske zbornice v Ljubljani zahteval 38 odstotno povišanje najemnine. Prizadete podružnice tukajšnjih organizacij se baže nameravajo proti povišku pritožiti na merodajno mesto, ker smatrajo, da zahteva ni upravičena. Čas bi bil, da se sličen ukrep opusti, ker se delavstvo zaveda, da mora s svojimi prispevki vzdrževati ne samo zgradbe temveč ves aparat.

Od zgube žive. Kakor smo poročali, so pekovski pomočniki naslovili na svoje delodajalce vlogo, da naj se jim vsled dražinje zvišajo mezde vsaj za 15 odstotkov. Združenje pekov pa jim je sedaj pisмено odgovorilo, da prošnji ne morejo ugoditi, ker obratujejo sedaj brez znatnega dobička, celo z izgubo. Nadalje se izgovarjajo, da jim pristojna oblast ni dovolila zvišati krušnih cen in če bi tudi eventualni povišek dovolila, dohodki mojstrov še vedno ne bodo dopuščali, da bi se mogla izplačevati 15 odstotna draginjska doklada. Komentar k temu ni potreben, ker bodo imeli končno besedo pomočniki, vendar je značilno, na kaj vse se peki izgovarjajo.

Zahvala. Podpisani se iskreno zahvaljujem delavstvu tovarne »Metalna d. d.« za darovano podporo v znesku din 492, katero sem prejel ob času moje bolezni. Trahtnik Alojz, delavski zaupnik.

TRŽIČ

Odgovor »Gorenjcu«. Dne 1. junija t. l. je »Gorenjec« po svoji duhoviti navadi priobčil članek na naslov tržiške gasilske čete, ker se ni udeležila procesije in škofovega sprejema. Ta listič pa je zgrešil svoj cilj. V duševni zmedenosti graja in grozi gasilski četi. Svetujemo »Gorenjcu«, da se tudi on drži načela: »Bogu v čast in bližnjemu v korist!« Zakaj obstoja društvo, pa vemo člani sami. Izvežbali se bomo sami. Ker smo značajni, se nam starih vplivov ni treba otresti. Če pa drugi Tržičani ne morejo sodelovati, je pa vaša krivda. Da pa tržiška javnost sodi nepristransko, pa tudi mi prav radi verjamemo, ker smo res demokrati v vseh oziirih. Tudi marsikak tabor danes občutno šepa... Čas hiti z velikimi koraki in »Gorenjec« naj samo pazi, da ga ne bo prehitel! Glede naše čete izjavljamo: Četa si je nabavila tri motorne brizgalne, ogromen inventar, članstvo je odlično izvežbano, mnogo jih deluje že desetletja, ko sedanega »Gorenjca« še sploh nikjer ni bilo. Člani pa nimajo nobenih oseb. koristil, pač pa žrtvujejo mnogo časa, dela in izdatkov. Vsi vrše svojo dolžnost, zavedajo se strogih gasilskih načel. Razprilji pa četa, razen »Gorenjca«, vseh 54 let ni poznala...

ČRNA PRI PREVALJAH

Bolehne otroke v letovišče in okrevališče bo tudi letos poslala tukajšnja krajevna bratovska skladnica v Mežici in sicer jih pojde nekaj na morje, nekaj pa v okrevališče pri Sv. Danielu. V poštov pridejo slabotni otroci članov bratovske skladnice, ki po zdravniškem mnenju potrebujejo okrepčila in spremembo zraka radi zboljanja zdravja. Skladnica odposlje gotovo število takih otrok na svoj račun, pridružijo in javijo se pa lahko tudi taki, ki bi bili pripravljeni nositi stroške za svoje otroke sami. V Sv. Danielu znašajo stroški 350 din. v Bakru na morju pa 400 din za 21 dnevno bivanje, vstevši prevoz. Vsi otroci, ki nameravajo v omenjeno okrevališče, morajo biti zdravniško preiskani. Prijavit se je pri skladničnem zdravniku g. dr. Ramšaku in sicer v okrožju Žerjav, Črna in Helena v ambulatoriju bolnice Črna, dne 12. junija t. l. ob 11. uri, v okrožju Mežica in okolici pa v ambulatoriju na Poleni, dne 14. junija t. l. ob 4. uri popoldan. Kdor pa želi nositi stroške sam, naj to prijavi v pisarni bratovske skladnice. Priznati se mora, da vrši bratovska skladnica tudi na tem področju veljavno socialno delo za svoje članstvo in želeli bi, da bi se v proračunu ta postavka po možnosti zvišala napram lanskim. Kakor razvidimo iz lanskega njenega poročila, je odposlala 20 otrok, za katere je plačala din 6.882.—, kar je v primeru s številom zavarovanih članov ki presega 1000, razmeroma malo in nikakor ne odgovarja potrebam. Razumemo pa tudi, da se vsem ne bo dalo ugoditi. Četudi se postavka v proračunu zviša. Upamo, da bodo merodajni toliko uvideli in storili, kar se največ stori da in da se bo upoštevalo v prvi vrsti res najbolj potrebne.

„Delavska Politika“ ne dobliva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino!

TISKOVNI SKLAD

Neimenovani iz Rogaske Slatine je daroval din 30 za tiskovni sklad. Iskrena hvala! Posnemajte!

Roosevelt o Ameriki in Evropi

in za svetovni mir

Predsednik Roosevelt je 10. junija ob 0.15 evropskega časa govoril na proslavi univerze v Charlottesville v državi Virginia. Govor so prenašale vse ameriške radijske postaje.

Roosevelt je v uvodu omenil, da ne govori samo univerzi, temveč vsej naciji. Mlada generacija se ne vprašuje, kaj bo z njo, temveč kaj bo z Zedinjenimi državami. Nihče ne more biti ravnodušen napram uničenju svobode. Nespametno bi bilo misliti, da bi v takem položaju Zedinjene države lahko ostale samotni otok. Ne smemo več oklevati. Vsem narodom moramo povedati, da bi zmaga nad ogroženimi demokracijami ogrozila ves naš sistem.

Narod in vlada Zedinjenih držav sta z največjim obžalovanjem in vznemirjenjem slišala o odločitvi italijanske vlade, da poseže v suverenost v Evropi. Več kakor tri mesece preje mi je pisal vodja italijanske vlade pismo, v katerem mi je sporočil željo Italije, da, kolikor je to mogoče, prepreči razširjenje vojne na Sredozemlje, vojne, ki bi obsegala nad 200 milijonov ljudi. To odločitev sta z vso simpatijo pozdravila vlada in narod Zedinjenih držav. Opozoril sem tedaj predsednika italijanske vlade, da bi vsako razširjenje vojne v Sredozemlju pomenilo tudi nevarnost razširjenja vojne na Bližnjem vzhodu in v Afriki. Če pa bi se to zgodilo, ne bi nihče mogel povedati, v kakšnem obsegu bi sledili nadaljni dogodki.

Priznavajoč gotove zahteve Italije za osnovo sem ponudil italijanski vladi, da posredujem pri angleški in francoski vladi, naj pozicijo Italije izboljšata po njenih željah. Ko italijanska vlada na to ni pristala, sem ji ponudil, da bi dosegel garancije drugih sil, za točno izpolnitev vsega sporazuma za upošte-

vanje italijanskega stališča na mirovni konferenci. Toda na nesrečo za vse nas in za vse človeštvo italijanska vlada ni hotela pristati na ta predlog. Predložil sem italijanski vladi tudi sodelovanje za trajnejši svetovni mir z omejitvijo

oboroževanja in z gospodarskim sistemom, ki bi dal vsaki državi boljše možnosti v svetovni trgovini ter razdelitev surovin na boljše osnovi.

Istotako sem sporočil italijanski vladi, da bi zaradi razširjenja vojne v Sredozemlju prišla v nevarnost tudi nevtralnost vseh ameriških držav. Toda italijanska vlada si je zdaj izbrala, kakor pravi, svobodo akcije. Izpolnila je, kakor pravi, svoje obveznosti do Nemčije ter posegla po orožju. Danes, dne 10. junija, je napadla svojo sosedo.

Danes, dne 10. junija 1940, izjavljam na tej univerzi, osnovani od ustanovitelja demokracije: Pošljamo svoje molitve in upanja k onim preko morja. V naši ameriški skupnosti jim bomo stavili vse materialne vire našega naroda na razpolago. Istočasno bomo pospešili priprave, da bodo materialna sredstva lahko uporabljali Američani sami tudi v vsakem primeru za svojo obrambo. Vse ovire, na poti k temu cilju morajo biti odstranjene.

Vse to bomo storili, da bomo zagotovili svetovni mir.

Nekrvava socialna revolucija na iniciativo delavske stranke v Angliji sredi vojne

Prvak delavske stranke in sedanjí minister pečata v angleški vladi bivši major Attlee je v angleškem parlamentu prečital zakon o ukinitvi zasebne lastnine in omejitvi svobode posameznika v prid državni in narodni skupnosti.

Ta ukrep predstavlja nezaslišan revolucionarni akt v državi manchesterškega liberalizma, o katerem danes razpravljajo časopisi na dolgo in široko. To, kar se je v Angliji zgodilo sredi vojne in z namenom, da se ojači odpora sila države in naroda, se je v drugih državah izvršilo v času poloma po vojni in s krvavimi revolucijami.

Zakon daje vladi možnost, da organizira vse gospodarstvo na osnovi skupnosti in razlasti zasebnike brez odškodnine.

Osebnostna svoboda, svoboda misli in besede pa je ostala nedotaknjena.

Ni več fraza, ako se trdi, da bo svet po vojni izgledal drugače kot sedaj. Prav gotovo bodo propadli vsi poskusi, da bi namesto enih imperijalistov prišli drugi.

Najnovejše vesti

Na bojišču v Franciji

se vodijo še vedno srčite borbe. Francozi delajo protinapade, da ovirajo nemško prodiranje. Zavezniška letala so po ves dan v akciji nad sovražnim zaledjem v Franciji, Belgiji in Nemčiji.

Pri Rouenu se bijejo srčiti boji. Nemci skušajo mesto obkoliti. Na ostali fronti je položaj nespremenjen.

30 italijanskih trgovinskih ladij je bilo doslej zaplenjenih.

Prvi letalski alarm v Rimu je bil dne 12. t. m. ob 1. uri ponoči.

Angleška letala so napadla nekatere italijanske vojne luke z bombami.

Na Norveškem je bil 7. junija v teku večja ofenziva zaveznikov. Med tem je prišlo povelje za umik.

Angleška letala so bombardirala tudi nemško posadko v Trondhjemu na Norveškem.

Civilno prebivalstvo zapuša Pariz. Diplomati so povečini že vsi odpotovali. Več trgovin je že zaprtih. Preskrba z živili funkcionira.

Prodajanje orožja ameriške vojske tovarnam je senat Zedinjenih držav odobril.

Ameriške ladje ne smejo več v Sredozemsko morje, tako je odredila vlada Zedinjenih držav. Glavno pristanišče za Zedinjene države v Evropi je Lisbona na Portugalskem in nekatera španska pristanišča. Enake ukrepe je objavila Argentini.

Turčija je mobilizirala specialiste.

Španski listi ne komentirajo vojne napovedi Italije in izjavljajo, da ostane Španija nevtralna.

Iz Češke

Kaznovan krojač. V Prazi je bil kaznovan krojač Vaclav Pšenička z globo 20.000 kron, oziroma 1 mesec ječe, ker je zahteval za šitje obleke in krovjev neopravičene cene.

Z denarno globo 30.000 kron, v slučaju neziterljivosti na ječo 1 meseca je bil obsojen radi neopravičenega višanja cen Josef Hecht, trgovec s kožami v Časlavi. ČTK dodaja k tej vesti, da je Hecht žid.

Ustanovitev protinemske ilegalne organizacije sta skušala podpreti protektoratna obdana Rudolf Adler iz Zlína in Božena Janačova iz Tečovic. Prepeljana sta bila v Berlin, kjer je ljudsko sodišče obsodilo na 4 in pol meseca robije Adlerja in Boženo Janačovo na 2 leti robije.

Na čast vojakom rajha je odredila vlada protektorata, da se skozi osem dni na vseh protektoratnih šolskih in občinskih poslopih ter poslopih drugih javnih upravnih korporacij izobesijo rajhovske, narodne in protektoratne zastave, ki naj vise od 7. ure jutraj do mraka. Prebivalstvo protektorata naj stori enako.

Češka zveza za sodelovanje z Nemci, Prezident dr. Emil Hacha je izpopolnil »Češko zvezo za sodelovanje z Nemci«. Osrednji odbor je bil razdeljen na dve enaki skupini, Češko in Moravsko. Češki skupini predseduje član odbora Narodne Zajednice Jan Fousek, kmet, vitez reda Marije Terezije v Hostimi pri Berounu. Moravski skupini stoji na čelu Karel grof Belcredi iz Lišne pri Brnu.

»Gartenfest« na Hradčanih. V soboto, dne 1. junija popoldne je priredilo okrožno vodstvo nemško-nac. socijalistične stranke v Prazi in nemški radio (»Reichsender«) v takozvanem Cesarskem vrtu na Hradčanih kot zaključek nemškega kulturnega meseca v majniku cvetlično slavnost (»Gartenfest«), ki so se je ude-

Skupščina delavskih zadrugarjev v Ljubljani

Lepo uspela redna letna skupščina »Zveze gospodarskih zadrug Jugoslavije« v Ljubljani.

Minulo nedeljo so se sestali v kolodvorski restavraciji v Ljubljani delegati delavskih zadrug iz vse države. Kakor vsi občni zbori, ki so se vršili zadnja leta, je bila tudi ta skupščina »Zveze gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani« manifestacija zadrugne misli, ki vedno bolj uspešno prodira med delavci, nameščenci pa tudi med malimi kmeti. »Zveze gospodarskih zadrug« silijo vse ljudi, ki se preživljajo bodisi z ročnim ali umskim delom, k samopomoči. Tudi v sedanjí dobi se je znova pokazalo, kako velikega pomena je zadrugništvo, ki ne stremi za dobičkom, temveč skuša nuditi čimveč olajšav svojemu članstvu. Žal zadrugna misel pri nas še ni tako globoko prodrla, da bi postalo zadrugništvo odličan faktor v našem gospodarstvu, zato pa še zaenkrat ni v stanju preprečiti vseh spekulacij, ki se dogajajo na račun konsumentov. Kljub vsemu temu pa zadrugna misel dobiva z dneva v dan nove pripadnike in tako sicer polagoma toda vztrajno napreduje. Nekoliko več razumevanja na merodajnih mestih bi sicer še znatno pospešilo razvoj zadrugništva, ki bi moralo tudi pri nas uživati potrebno moralno in finansijsko podporo. Zlasti so delavske zadruge navezane izključno le na svojo lastno moč in morajo prenašati silne udarce, ki jih prinašajo gospodarske krize, ker se zadrugništvo še ni razvilo do take mere, da bi bilo neodvisno od pojavov v gospodarstvenem sistemu v današnji družbi.

Skupščino je otvoril in vodil nestor slovenskega zadrugništva zadr. Čobal Melhijor, ki je v lepem uvodnem govoru podčrtal pomen zadrugništva za delavce in nameščence. Po

otvritvenih formalnostih je skupščino pozdravil zastopnik Glavne zadrugne zveze, ravnatelj g. Terček iz Ljubljane, ki je prav tako naglasil velike naloge, ki čakajo zadrugnike in zadruge vseh vrst, zlasti v sedanjí dobi, ko bodo političnim pretresljajem sledili gospodarski, ki lahko postanejo uspešnejši za vse človeštvo. Zastopniku »Glavne zadrugne zveze« in »Zveze slovenskih zadrug« se je za njegov pozdrav zahvalil v imenu delegatov zadr. Cvetko Kristan, ki je ob tej priliki odločno zahteval, da naj merodajni krogi podvzamejo res uspešne ukrepe proti verižništvu in neznosni dražnji, ki z dneva v dan narašča ter zaščiti konzumente pred pijavkami.

Poročilo o delovanju zveze, novi proračun, osnutke novih pravil, pravilnike itd. so dobili delegati predloženo pismeno. Podrobno pa je o dnevnem rečju poročal tajnik zveze, revizor zadr. Kobler. Za kontrolo pa je poročal zadr. Petrea. Vsi predlogi in poročila so bila soglasno sprejeta, kar najbolj priča, da so se delegati zavedali svoje dolžnosti do revizijske zveze, ki je zlasti v minulemu letu imela ogromno dela s spremembami pravil in prilagodenjem zadrugnega poslovanja na nova zakonita določila, kakor jih predvideva zadrugni zakon iz leta 1937. Prav tako je bil soglasno izvoljen novi upravni in nadzorni odbor, ki ga z nekaterimi spremembami tvori po večini dosedanjí zadrugniki.

Predsednik zadr. Čobal, ki bo tudi v bodoče načeloval upravnemu odboru je s primernim apelom na navzoče delegate, da naj s podvojenim silo širijo zadrugno misel, zaključil lepo uspelo delavski zadrugni parlament.

Protižidovski zakoni v Jugoslaviji neveljavni

Odločba Apelacijskega sodišča.

V »Delavski Politiki« št. 45 z dne 18. aprila t. l. smo poročali o zanimivi načelni odločbi mariborskega okrožnega sodišča glede veljavnosti takozvanih protižidovskih zakonov Nemčije v Jugoslaviji.

Židovski trgovec Aglar Ernest se je moral izseliti iz mesta Gradca in je očešl v mesto Haifo v Palestini. Nad njegovim premoženjem v Gradcu je nemška oblast postavila komisarija, ker določajo nemški protižidovski zakoni, da se uvede nad premoženjem židov komisarična uprava. Ko je Aglar odpotoval iz Gradca v Palestino, je v Trstu prodal našemu trgovcu Ivanu Mušiču v Makolah kože za 137 angleških funtov, kar predstavlja okrog 27.000 din. Za to kupčijo je zvedel komisarična uprava v Gradcu in zahtevala od Mušiča, da mora plačati ta denar njej, ker Aglar po nemških zakonih o židih ne more razpolagati s svojo imovino. Mušiča je terjati tudi Aglar za denar in je zato Mušič denar položil pri okrajnem sodišču v Slovenski Bistrici, da se s sodbo odloči, komu pripada denar, Aglarju ali komisariju v Gradcu.

Pred mariborskim okrožnim sodiščem je nato tožil graški komisar, da se mora denar izročiti komisarični upravi, ne pa Aglarju. Mariborsko okrožno sodišče je tožbo zavrnilo in odločilo, da spada denar Aglarju, ker v Jugoslaviji ne veljajo protižidovski zakoni in se zato komisarična uprava nad premoženjem Aglarja ne more raztezati na Jugoslavijo.

Proti tej razsodbi se je komisarična uprava pritožila na Apelacijsko sodišče v Ljubljani, ki pa je njen priziv zavrnilo in potrdilo sodbo mariborskega sodišča.

Sodba Apelacijskega sodišča glede veljavnosti protižidovskih zakonov v Ju-

goslaviji ugotavlja:

Okrožno sodišče je pravilno tolmačilo zakonita določila o uvedbi komisarične uprave. Iz besedila avstrijskega zakona z dne 13. 4. 1938 o imenovanju komisaričnih upravni in nadzornih organov avstrijski zakon št. 81-38, zlasti iz določb § 1 A1 I, II izhaja, da se razteza komisarična uprava na podjetja, ki imajo svoj sedež v Avstriji, oziroma pri inozemskih podjetjih — ne podružnicah — ki leže v Avstriji. V smislu § 2 citiranega zakona počiva pravica lastnika, da dela za podjetje, dokler traja komisarična uprava.

Iz navedenega sledi, da komisarična uprava lastniku podjetja ne odvzame lastninske pravice, nego le njegovo razpolagalno sposobnost z njegovo lastnino, ležečo v Avstriji. V kolikor bi se torej lastninska dejanja tikala njegovega v Avstriji ležečega podjetja, bi bila napram komisarični upravi brez učinka. V kolikor se pa tičejo imetja, ležečega v inozemstvu, so taka dejanja pravno veljavna, ker za omejitev razpolagalne pravice ni nikakih mednarodnih kolizijskih norm, kakor obstojajo glede pravne, oziroma poslovne sposobnosti na primer v §§ 4 in 34 o. d. z.

Tožnik je torej kot lastnik koč, ki so se ob času prodaje nahajale v inozemstvu, v Trstu, na podlagi kupne pogodbe z jugoslovanskim državljanom Mušičem Ivanom, pravno veljavno prenesel lastninsko pravico od teh koč na kupca, ki je bil v smislu § 1062 o. d. z. dolžan plačati tožniku dogovorjeno kupnino in se te dolžnosti s sodnim pologom niti ni mogel veljavno oprostiti.

Predmetna kupnina pripada torej edino le tožniku kot lastniku prodanega blaga.

ležile najodličnejše osebnosti protektoratne vlade in nemške vojske. »Der Neue Tag« prinaša obenem s sporočilom o poteku slavnosti tudi dve sliki s slavnosti, godbo nemške vojske in skupino nemških deklet v Cesarskem vrtu s Hradčani v ozadiju.

Nemško letalsko pravo je bilo z narečbo rajhsprotektorja za Češko in Moravsko uvedeno s 1. junijem t. l. tudi v protektoratu. ČTK.

Cene za čebulo so uradno določene za 1 kg iz hladilnice v Prazi 3.05, v Plzni in Brnu 3.15 in v Moravski Ostravi 3.20. Najcenejša je torej čebula v Prazi.

Pizensko pivo je bilo z dovoljenjem najvišjega urada za cene z dne 1. junija podraženo. Odslej stane v gostilni 1 liter pizenskega piva iz znanega »Meščanskega Pivovara« 4 krome, v steklenici pa 4.20 k. K tej ceni se sme pribiti vojni dodatek.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših insercijskih!

Popravi vseh vrst koles, živalskih strojev kakor emajliranje in poniklanje vseh nadomestnih del za kolesa.

BOGOMIR GRUBER, palača dr. Sedaja, Valvazorjeva ul. 30, smer Frankopanova ulica.

59 62 65 72 78 84 90
Gotove dečve obleke (Dirndl obleke)
Magdalenska oblačilnica
A. KUMPERŠČAK, Maribor (Palača dr. Sedaja)
Valvazorjeva — Dvořakova ulica — (smer Frankopanova ul.)
Ženska krila: 49, 59, 72, 85. Ženske bluze: 29, 32, 37, 49 65.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevni cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. L. I. O. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.